

Blijvend werk maken van een verbindend schoolklimaat

Een beleid voeren rond verbinding, gedrag en herstel vanuit veiligheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid

Bruno Vanobbergen

“Kinderen worden niet geboren met manieren, maar pikken die op via hun omgeving. Helaas krijgt niet ieder kind dat mee. Het onderwijs moet dus aan de slag om dat gedrag aan te leren.”

(Tom Bennett, De Standaard, 13/11/2025)

onderwijs?

Het is gebruikelijk om **kwalificatie**, het aanbieden en verwerven van kennis en vaardigheden, als de 'core business' van het onderwijs te zien.

Socialisatie, als het bieden van oriëntatie in tradities en praktijken, wordt daarbij vaak als de tweede 'laag' benoemd, en wordt meer en meer als taak van het onderwijs erkend.

Subjectificatie, de aandacht voor het persoon-zijn van de leerling, verschijnt tenslotte als de derde 'laag'. Deze laag wordt vaak beschouwd als iets extra voor als er nog tijd over is.

Begint kwaliteitsvol onderwijs niet bij de aandacht voor het persoon-willen-zijn van de leerling?

“Opvoeden is niet zeggen wat kinderen moeten doen; het is maken dat de wereld hen iets kan zeggen, hen kan aanspreken.”

Jan Masschelein en Maarten Simons, “Apologie van de school”

Hout

Hout zo oud maar toch zo modern

Hout zo hard maar toch zo zacht

Hout in verschillende maten en vormen

Zoveel verschillende geuren en zoveel verschillende kleuren

Bruin, geel, bijna goud

Hout

Zoveel vormen die je kunt maken

Ronde, vierkante, driehoekige vormen

Vormen die nog niet eens een naam hebben

Hout is zo fantastisch

Hout geeft je vrijheid

Hout is bedoeld voor mij

Wat zien we
vandaag
gebeuren?

Binnenland Onderwijs

Zorgwekkend rapport voor wiskunde en wetenschappen: Vlaamse leerlingen internationaal sterkste daler sinds 2015

De leerprestaties van Vlaamse leerlingen van het 4e leerjaar voor wetenschappen en wiskunde gaan erop achteruit tegenover 4 jaar geleden. Dat blijkt uit het nieuwe internationale TIMSS-onderzoek. Internationaal zijn we voor beide vakken de sterkst dalende regio ten opzichte van 2015. Het aantal toppresterders daalt terwijl het aantal leerlingen stijgt dat het basisniveau niet haalt.

Analyse

De jacht op de leerkracht: hoe het aanslepende lerarentekort oplossen?

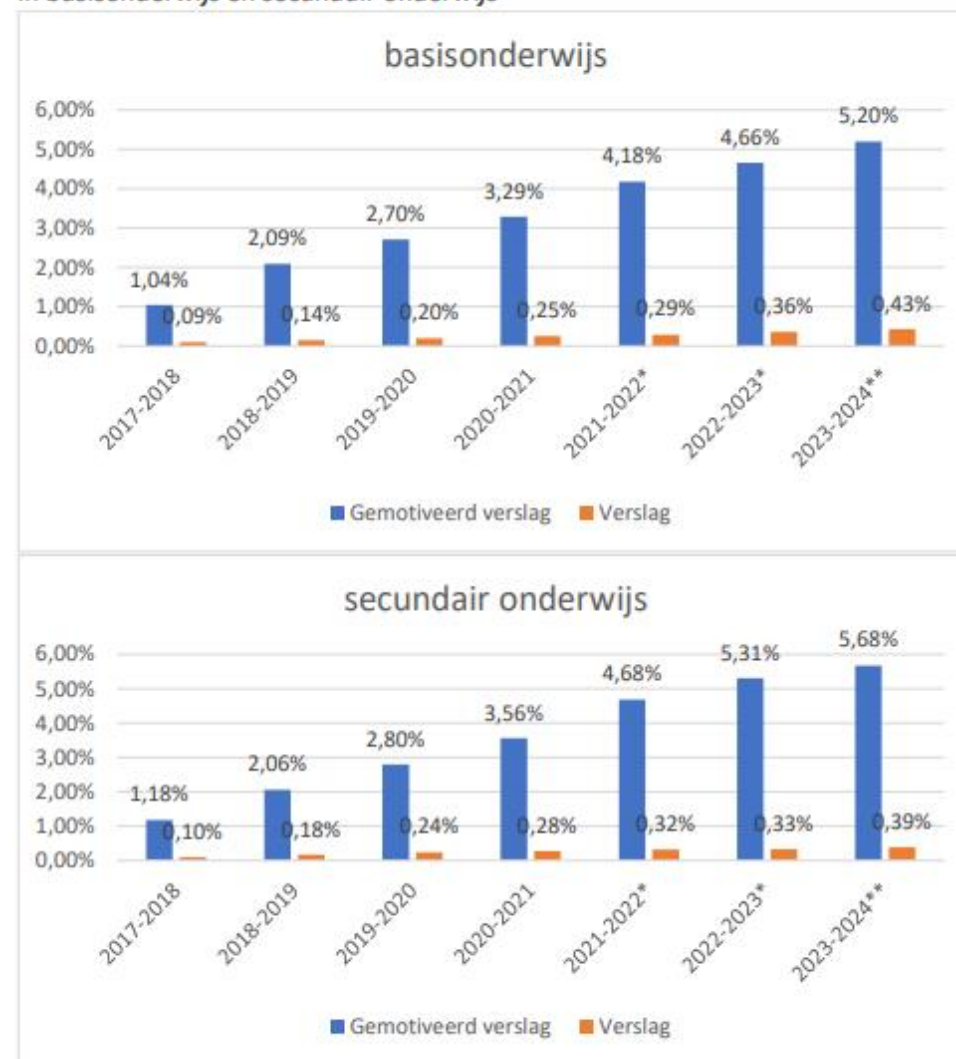
Steeds meer kinderen slagen niet voor lager onderwijs: hoe komt dat en kunnen we het tij keren?

Almaar meer kinderen halen hun getuigschrift van het lager onderwijs niet. In 6 jaar tijd is hun aantal bijna verdubbeld, zo blijkt uit cijfers die Het Nieuwsblad heeft verzameld. Onderwijsexpert Katrijn Denies zoekt naar verklaringen en

Enkele opvallende cijfers

- Het aantal leerlingen dat in contact komt met een CLB wegens gedragsproblemen is fors gestegen:
 - 2018-2019: 22.663 leerlingen.
 - 2023-2024: 25.437 leerlingen (+12%).
- Het aantal definitieve uitsluitingen in het basisonderwijs is de afgelopen 5 jaar verdubbeld.
- Pesten en psychosociaal klimaat:
 - Eén op 5 van de Vlaamse leerlingen wordt gepest.
 - Ongeveer 10% van de leerlingen voelt zich niet veilig op school
- Leraren ervaren toenemende druk om orde te handhaven:
 - TALIS-onderzoek (2024) toont dat lestijd onder druk staat door ordehandhaving.

Figuur 3. Evolutie van het aantal leerlingen dat in aanmerking komt voor ondersteuning/leersteun in basisonderwijs en secundair onderwijs

Bron: data Departement Onderwijs en Vorming¹¹

Enkele bijkomende signalen

- Sterk toenemend aantal verontrustende opvoedingssituaties
- Steeds meer kinderen en jongeren doen beroep op (crisis)jeugdhulp
- Steeds meer kinderen, jongeren en hun ouders vallen uit

Samenvattend

- Er is een duidelijke zorg over de dalende onderwijskwaliteit.
 - Er is onze gedeelde zorg om onderwijskwaliteit breed te definiëren en dit te bekijken vanuit de drievoudige opdracht van onderwijs (kwalificatie, socialisatie en leren volwassen in de wereld te zijn)
- Er is een duidelijke zorg dat vandaag teveel leerlingen niet het onderwijstraject (kunnen) volgen dat aansluit bij hun mogelijkheden of dat leerlingen volledig uit de boot vallen.
 - Sterke toename aantal leerlingen in het BuO
 - Fenomeen van de definitieve uitsluitingen in het kleuteronderwijs
 - Uitval hoogbegaafde leerlingen
 - ...
- Er is een duidelijke zorg over hoe we leerkrachten, directies en schoolbesturen beter kunnen ondersteunen om sterke antwoorden te geven op de complexiteit waarmee zij vandaag geconfronteerd worden

Engagement binnen KathOndVla

Een heldere horizon...

“ Vanuit onze christelijke inspiratie, onze waarden - geloof - hoop en liefde - en ons pedagogisch project kiezen we voor een transitie naar één inclusief onderwijssysteem met een heldere horizon in 2040.

“ We streven naar het realiseren van het leerrecht voor alle leerlingen, ook voor hen die hindernissen ervaren in hun schoolloopbaan, vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid om alle leerlingen veilig mee te nemen in een kwaliteitsvol zorgbreed en kansenrijk onderwijs.

“Het maakt duidelijk hoezeer wij van barmhartigheid afhankelijk zijn. Wij leven van de betrokkenheid van mensen die zich niet afvragen of wij de investering wel waard zijn en niet een te groot risico betekenen, maar die bereid zijn zich zonder mitsen en maren met ons en ons lot te verbinden”

“Er kan dus geen sprake zijn van een opsplitsing tussen enerzijds een beroep waarin ‘de leerling centraal staat’ en de leraar rustig de tijd kan nemen om kinderen te helpen bij de moeilijkheden die ze tegenkomen, en anderzijds een beroep waarin ‘kennis centraal staat’ en de leraar zich zou kunnen beperken tot het overdragen van kennis en de leerlingen worden aangezet tot zelfstandige verwerking.”

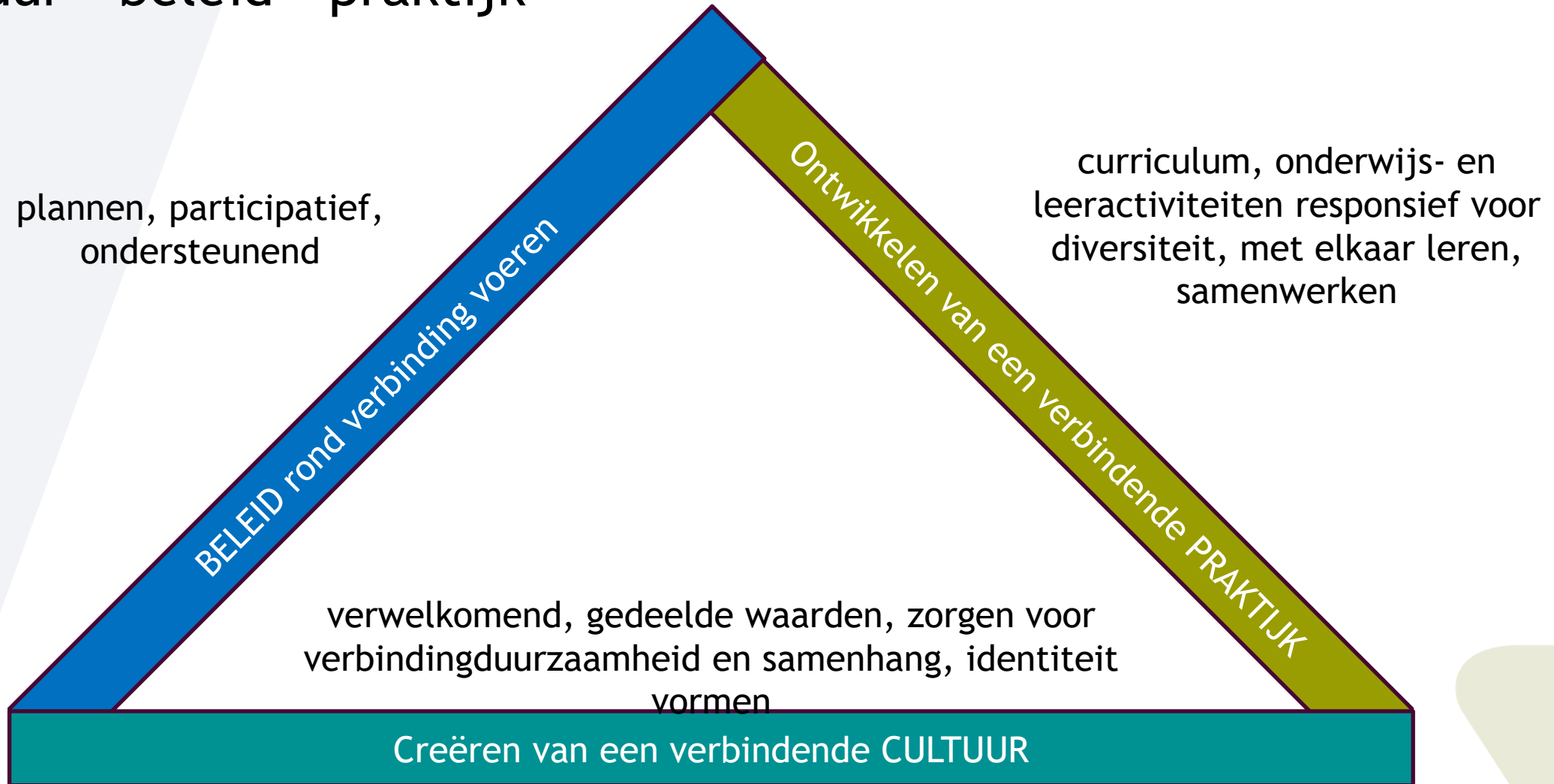
- Philippe Meirieu -

Een verbindend schoolklimaat is een pedagogisch klimaat waarin het schoolteam inzet op positieve, verbindende referentiepunten zoals respect voor elkaar, een goede band met leerlingen en hun ouders, veiligheid en de geborgenheid op school, gedrevenheid en empathie, boeiende lessen, echte participatiekansen, gezonde ontspanning.

Verbindend schoolklimaat

Cultuur - beleid - praktijk

INTEGRITEIT?

“Elk kind heeft recht op
eerbiediging van zijn morele,
lichamelijke, geestelijke en
seksuele integriteit.”
(art. 22bis, Belgische Grondwet)

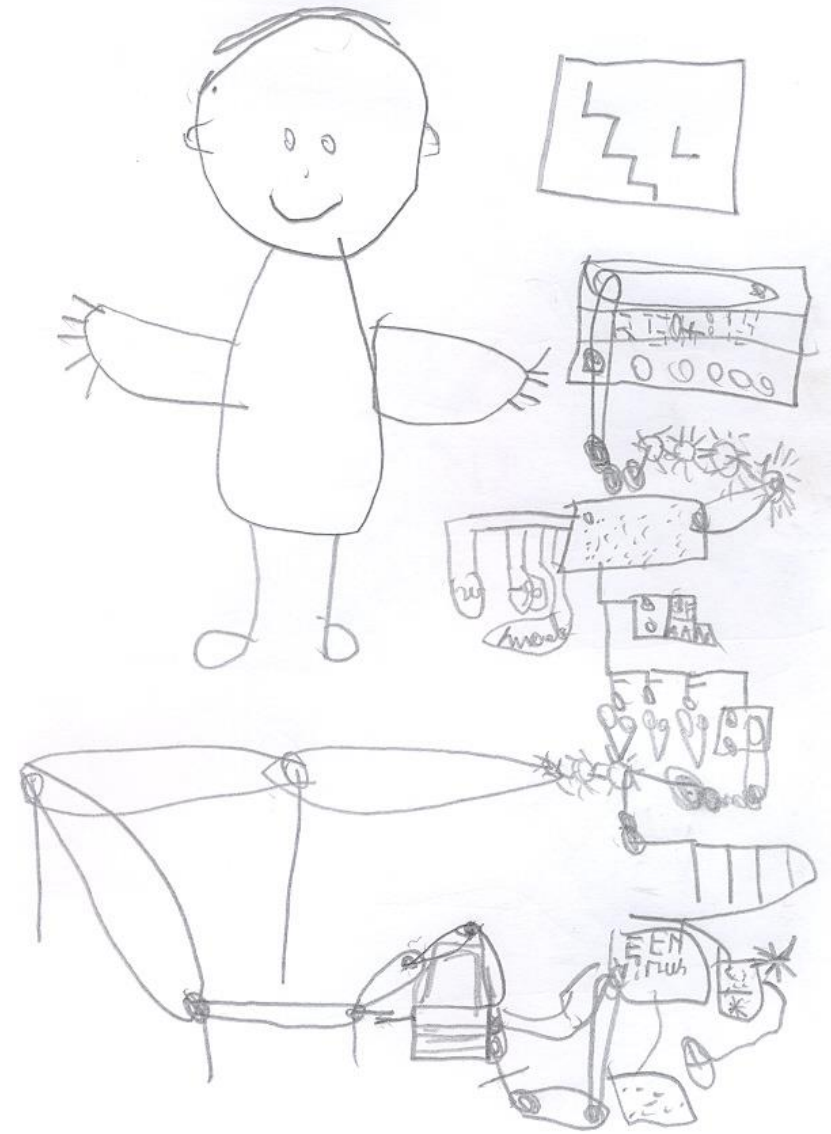
Inspiratie bij Janusz Korczak

- *“De ziel van een kind is even gecompliceerd als die van ons, vol vergelijkbare tegenstellingen, en zij worstelt net zo met het eeuwig tragische: ik wil wel, maar ik kan het niet, ik weet hoe het moet, maar het lukt me niet. Een opvoeder, die niet ‘erin stopt’ maar ‘eruit haalt’, die niet trekt, maar houvast biedt, niet dicteert, maar vormt, niet eist, maar vraagt, beleeft samen met het kind veel bezielende ogenblikken.”*

- *“Kinderen zijn toekomstige volwassenen – zegt men. Zij zijn pas in wording, ze bestaan eigenlijk nog niet helemaal, ze horen er voorlopig nog niet bij... Wat bedoelt men daar toch mee? Wij kinderen: leven wij nog niet, voelen wij dan niet, lijden wij dan niet – net als de volwassenen? En de kinderjaren: zijn die dan geen deel van het echte leven – gewoon van iedereen? Waarom willen ze ons dan laten wachten – en waarop?”*

De **8-jarige Kasper** mag al twee maanden de helft van de tijd **niet in de klas omdat hij te druk is**. Hij zit dan wat te tekenen in het kantoor van de directeur. Hij mag ook niet meedoen aan zwemlessen of andere activiteiten. De school vroeg of de ouders hem geen medicatie kunnen geven. Maar daarin willen ze niet meegaan. Ze begrijpen dat het voor de juf en de andere kinderen niet gemakkelijk is. Er is een vermoeden van ADHD, maar de observatie- en diagnosestelling begint pas over drie maanden. De ouders willen daarop wachten voor ze eventueel met medicatie starten. De school zegt dat “haar trukendoos” opgebruikt is. Ze weten niet meer wat zou kunnen helpen. Vorige week is Kasper op de parking van de school op een auto gaan staan toen hij een bal ging halen. De school heeft hem **preventief geschorst en wil hem nu definitief uitsluiten**. Het is eind mei. De ouders vragen zich af welke boodschap de school dan geeft aan een 8-jarige?

DAT WE EEN KAMEEL EEN KAMEEL NOEMEN OF EEN MICROBE ALS KLEIN EN GEVAARLIJK BESCHOUWEN, ZAL HET GEDRAG VAN DE KAMEEL EN DE MICROBE NIET BEÏNVLOEDEN.

BIJ DE MENS IS DAT ANDERS.

*“het gaat erom dat je je kunt
verplaatsen, dat je de verdrietzee achter andermans ogen
ziet liggen, de woekerwoede van heb-ik-jou-daar,*

*je wilt zeggen dat je misschien niet alles begrijpt, dat je vast
nooit helemaal de geraakte snaar vindt, maar dat je het
wel voelt, ja, je voelt het, ook al is het verschil duimbreed.”*

Marieke Lucas Rijneveld

Eerste Wereldoorlog

Centralen:

Geallieerden:

Debat

Engeland: beloning als Duitsland stopt
 NL: materialen wapens en land ruilen
 Rusland: 2 weken doen alsof je stopt daarna verrassingsaanval
 Amerika: elkaar allemaal steunen dan stoppt oorlog
 Frankrijk: Alle bazen bij elkaar vertellen wat ze willen en tot oplossing komen
 België: extra landen vragen om bij de geallieerden te horen

Baron von Richthofen

* 1916 gevechtspi loot
 * 80 vijandige toestellen neergehaald
 * 1917 hoofd wond
 → vliegtuig nog kunnen landen

Het leven was zwaar in de loopgraven:

- * loopgraven - voeten
- * ziektes door ratten en luizen
- * 3 uur per nacht slapen
- * "over de rand"
- * slecht en weinig eten

ZIGZAG: - boinscher ven ontwijken kunnen ontwijken als vijand toch in loopgraven kan komen

8 dagen in voorste linie
 8 dagen in tweede linie
 16 dagen vrij

Gevolgen voor NL:

Naam → Spaanse krant schreef er als eerste over
 * ziekte uit Amerika
 → 27.000 + in NL
 Snel verspreiden door:
 * slechte weerstand
 * ondervoeding
 * slechte hygiëne
 * troepen door veel landen
 * veel mensen bij elkaar

1914

1915

1916

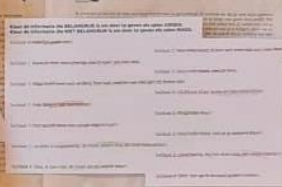
1917

1918

Nieuwe wapens

Spionage

naam
 land
 Leefde
 bekend door:

Naam
 Land
 Leefde
 bekend door:

Naam
 Land
 Leefde

“Leerlingen kunnen alleen kennis opbouwen in afgebakende leersituaties, wanneer ze precieze instructies en voorbereid materiaal krijgen, wanneer ze de nodige hulp krijgen en als we van hen een bepaalde nauwkeurigheid en nauwgezetheid eisen, omdat ze anders blijven voortploeteren.”

- Philippe Meirieu -

Werken vanuit een gedeelde
verantwoordelijkheid

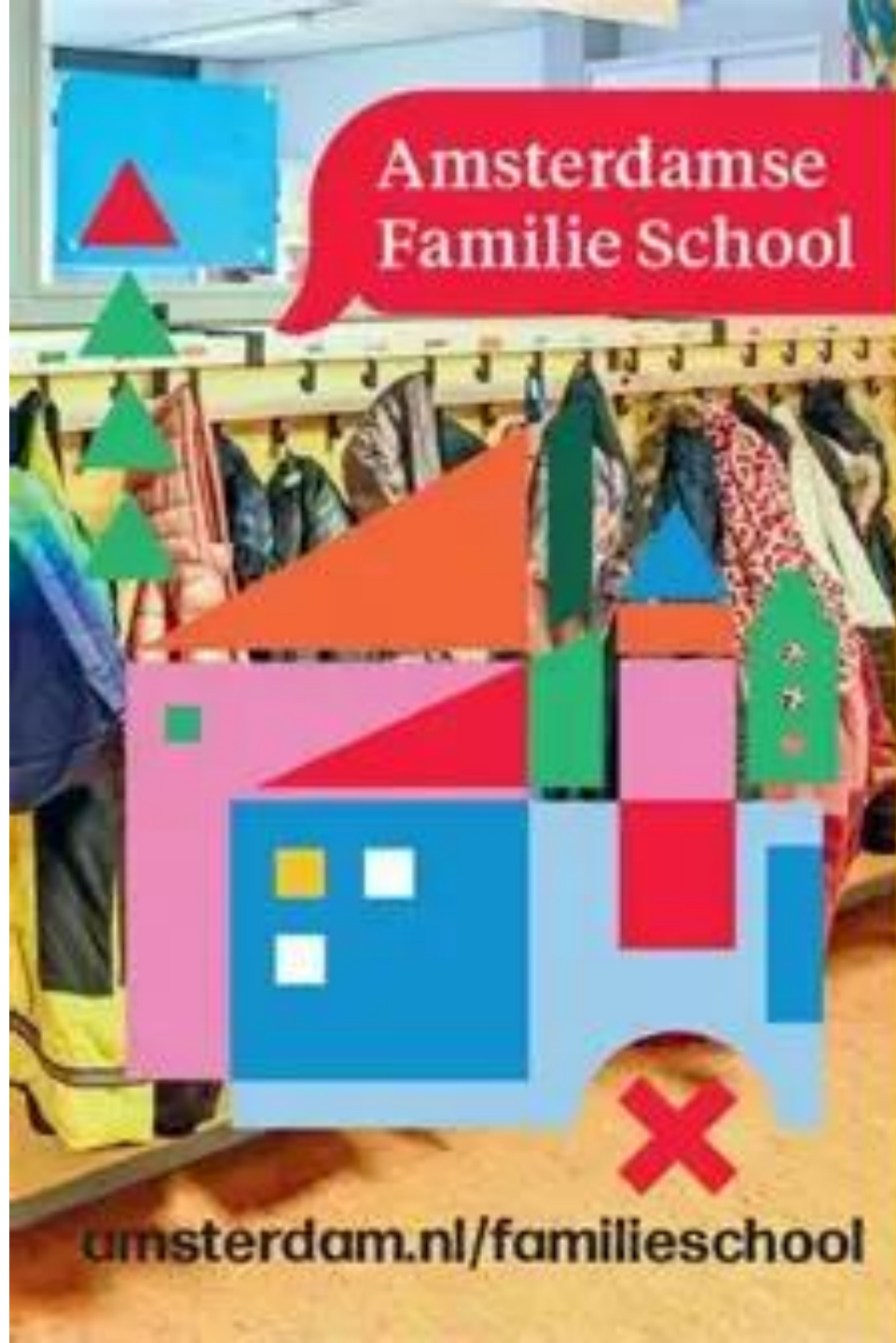
Leerkracht niet als sociaal werker, maar school wel
als werkplaats voor de sociaal werker

Onderwijs en welzijn
hebben elk hun opdracht
en finaliteit, maar de
complexiteit van vandaag
vraagt een samenwerking
vanuit een gedeelde
verantwoordelijkheid

Amsterdamse
Familie School

amsterdam.nl/familieschool

**Samen
het verschil
maken!**

2023

Amsterdamse
Familie School

zorgt voor meer
gelijke kansen in
het onderwijs!

Levensinstel agenda 2023

Rijk aanbod
voor kinderen

23

Samenwerken
met ouders

29

Perspectief
voor gezinnen

33

